

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58 - GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Giro no. 488874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Uitsl. voor verslagen en abonn. Dovenetel weg 57a 's-Gravenhage Tel: 6845 41

Secretariaat: Graaf Willem de Rijkelaan 15 Leidschendam Tel: 070 - 275154

W E E K B L A D

=====

nadruk verboden

21e jaargang nr.36

=====

27 mei 1977

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Zoals u bekend zal zijn, zijn wij niet alwetend of onfeilbaar. Ons onderwerp voor heden dient van meer actuele aard te zijn. Ik koos als titel:

K I E Z E N

=====

Dit immers is een onderwerp, dat op het ogenblik een iedder dreigt te overspoelen. Wanneer ook ik daarover iets zeg, zo moet u hierachter geen partijpolitieke gevoelens zoeken, of een poging om u in een bepaalde richting te beïnvloeden. Hieraan denk ik evenmin als aan het openen van een tandartsenpraktijk.

Wanneer je spreekt van kiezen, zo betekent dit, dat er meerdere mogelijkheden bestaan. Maar je kunt altijd weer maar voor één mogelijkheid tegelijk kiezen.

Vele mensen benaderen het leven, alsof het een restaurant is: zij kiezen het standaardmenu en willen daarna in de plaats van de soep een canapé, inplaats van doperwten liever sperciebonen, waarop zij, nu zij toch bezig zijn, informeren, of het mogelijk is de cotelet suisse te verwisselen voor een steak cordon bleu. En perziken. na vinden zij ook niet je dat, dus vragen zij, of inplaats daarvan mogelijk een lekkere ijscoupe geserveerd zou kunnen worden.

Kortom, vele mensen denken, dat je kunt kiezen en dan toch nog alles zonder moeite of kosten aan eigen smaak zult kunnen aanpassen.

Ook in de politiek denkt men gemeenlijk zo, maar dat is het ergste niet. Politiek is immers, zoals men pleegt te zeggen, de kunst van het haalbare, hetwelk een betrekkelijk vriendelijke omschrijving is voor een soort koehandel.

Indien u in het werkelijke leven echter voor een werkelijke keuze komt te staan, zo dient u zich wel te realiseren, dat een gemaakte keuze mede een werkelijke verandering betekent.

Je kunt niets, maar dan ook niets, in werkelijkheid kiezen, zonder dat daardoor iets in en voor jou verandert - ook wanneer je die keuze later probeert ongedaan te maken.

Mogelijk hebben sommige dames op eenvoudig vlak daarvan enige ervaring. Zij kopen een tasje. Eerst wilden zij een leuk tasje nemen, maar later besloten zij een ruimere te nemen. Na een paar dagen echter besluiten zij toch liever dat leuke ding te kopen, dat dan echter uitverkocht blijkt te zijn.

Mogelijk reageert men dan met een: wat jammer, dat zou toch anders moeten zijn, of moppert men op de verkopers. Maar in feite is het gebeurde toch logisch, want op het ogenblik, dat je een keuze maakt, aanvaard je ook de konsekwenties en loop je t.a.v. de bereiking van de andere zaken, die je wenselijk achtte, een zeker risico.

Mogelijk weet u dit best. Maar dan moet u ook begrijpen, dat deze regel op elk gebied gelden zal. Je kunt b.v. kiezen voor geestelijke bewustwording. Maar wanneer je die keuze oprecht maakt, zal het voor jou meteen niet zo eenvoudig meer zijn op een werkelijk winstgevende wijze zaken te doen.

Geestelijke bewustwording betekent immers: zoeken naar rechtvaardigheid, respect voor de belangen van anderen en is geheel in strijd met de neiging eerst goedkoop bepaalde voorraden op te doen, om die later dan tegen onevenredig hoge prijzen af te zetten. Wanneer je dit probeert te doen en gelijktijdig geestelijke bewustwording na blijft streven, kom je zeker op de koffie.

Wat betekent, dat elke keuze wel degelijk goed overwogen moet worden en niet, zoals het op het ogenblik gaat, er maar een slag naar kunt slaan, wanneer er iets te kiezen valt.

Wie wilt u gaan kiezen? Joop? Hans? Dries? In deze gevallen maakt u in feite geen overzichtelijke keuze. U weet niet precies, wat u gekozen hebt. Want wanneer je voor een persoon kiest, kies je ook voor iets, wat die persoon zelf nooit waar kan maken.

In het genoemde geval moet u dus niet kiezen voor een bepaalde persoon, maar voor een partij. Deze partij heeft een programma, dat overigens - beseft dit wel - zó is opgesteld, dat zijzelf beseft, dat dit niet waargemaakt kan worden.

Een belangrijke vraag, die je aan de hand van voorgaande handelingen wel kunt beantwoorden, luidt dan ook: wat zal men uit dit programma het allereerste waar proberen te maken?

Wie zich met dit alles werkelijk bezig wil houden, zal ontdekken, dat de personen, die op de voorgrond worden geschoven, in de meeste gevallen niet veel meer zijn dan een kermisfacade, terwijl de attracties, die volgens dit uiterlijk achter in de tent aanwezig zouden moeten zijn, bij binnentreden blijken "tijdelijk" niet voor bezichtiging aanwezig te zijn.

U kunt dit kennelijk goed volgen. Maar vraag u dan eens af, op u op vele andere gebieden niet een soortgelijke keuze maakt, afgaande op een facade en u niet afvragende, wat er achter schuil kan gaan.

Kijk niet te veel alleen naar persoonlijkheden en uiterlijkheden, kijk niet te veel naar mooie verhalen en idealen, zonder je af te vragen, wat daar achter wel schuil kan gaan en wat van het gestelde werkelijk realiseerbaar is.

Want dat is in feite toch hetgeen, waar alles om draait, wanneer u gaat kiezen. Verantwoord kiezen betekent ook : goed

geïnformeerd zijn, zo goed mogelijk alles overzien en overwegen. Nadenken dus ook en voor jezelf uitmaken, wat het waarschijnlijke gevolg van je keuze is. En op grond van die waarschijnlijkheden is het je dan mogelijk je keuze zó te bepalen, dat je het in ieder geval met het merendeel van de mogelijke konsekwenties eens kunt zijn.

Menigeen gaat kiezen met in het achterhoofd de leus: over vier jaren krijgen wij weer een kans. Zo velen, dat het mij soms toeschijnt, dat de enigen, die er anders over denken, degenen zijn, die aannemen, dat voordien het einde der tijden al gekomen zal zijn.

Daarbij vergeet men echter, dat over vier jaren de wereld anders zal zijn dan nu. Het zal dan ook onmogelijk zijn een keuze te maken, waarin nog dezelfde mogelijkheden schuilgaan, die vandaag nog beschikbaar zijn.

Wanneer je in je leven een beslissing neemt, zo is het duidelijk, dat deze keuze voortkomt uit de mogelijkheden van dit ogenblik alleen. Het is evenzeer duidelijk, dat een dergelijke mogelijkheid tot kiezen nooit meer terug komt.

Je kunt niets in je leven nog eens op dezelfde wijze overdoen, al is het alleen maar, omdat door elke keuze, zowel zij als je relatie tot de wereld, veranderingen ondergaan.

Neem mensen als de heer Burton, die meerdere malen heeft geprobeerd iets terug te vinden en daarin toch nooit geslaagd is. Ik zou meer van dergelijke gevallen kunnen noemen: men ziet echter steeds weer over het hoofd, dat men ook zelf verandert, zo goed als eisen, mogelijkheden, verhoudingen in anderen en in de wereld wijzigingen ondergaan.

In het menselijke leven geldt niet alleen een "tempus fugit" - de tijd vliedt - , maar ook "panta rhei": alles vliedt, alles verandert.

Een ieder, die in het leven voor een keuze komt te staan, zal - zo goed als een ieder, die zich nog bezig houdt met een keuze, die in het verleden gemaakt werd - zich moeten herinneren, dat hij vandaag leeft. En dat betekent, dat je niet meer terecht kunt overzien, wat je keuze gisteren had moeten zijn. Want gisteren was je nog een ander mens, wist je nog niet, wat je nu weet.

Maar dat betekent ook, dat je nooit met enige zekerheid nu reeds uit zult kunnen maken, hoe je morgen moet kiezen. Want morgen kunnen de omstandigheden anders zijn en zul je ook zelf mogelijk veranderd zijn.

Wees eerlijk: bij elke keuze heb je niet alleen maar de vraag te stellen, wat juist is. Je moet je tevens ook afvragen, wat jezelf kunt bereiken, wat anderen werkelijk kunnen waarmaken. Iets, waaraan men in deze tijd, waar een ieder zich met verkiezingen bezig houdt, wel goed beseft dient te worden.

Wanneer alle stemmen geteld zijn, kunt u veronderstellen, dat alle mensen inderdaad naar beste weten gekozen hebben. Maar de vraag blijft bestaan, of zij zich de mogelijke konsekwenties van hun keuze wel voldoende hebben gerealiseerd.

Beseffen degenen, die voor vrede kiezen, zich b.v. wel, dat de vrede, waarvoor zij kozen, morgen onmogelijk kan zijn geworden, zodat het doel, wat zij zich voorstellen, langs die weg niet meer te bereiken kan zijn?

Denk eens aan alle mensen, die oprecht menen, dat alle wapenning moet worden afgeschaft. Voor hetgeen zij naar voren

brengen is zeker veel te zeggen. Maar wanneer je geen wapens hebt en er komt oorlog, zul je het met je blote handen moeten oplossen, of eenvoudig je over moeten geven aan de genade van de aanvaller.

Degenen, die een dergelijk standpunt verdedigen, zou ik dan ook willen vragen: wilt u het risico nemen, weerloos aan anderen uitgeleverd te zijn? Bent u er werkelijk zo zeker van, dat er niets zal gebeuren? Bent u er van overtuigd, dat u inderdaad toch nooit wapens nodig zult hebben? Want alleen in dat geval is bewapening onzin, is het dwaasheid wapens te kopen en legers in stand te houden. Zolang dit niet het geval is, zolang je bestrevingen kent, verlangens koestert, waardoor een geschil bestaat of zelfs maar mogelijk wordt, kun je alle bewapening niet zonder meer overboord gooien.

Je kunt kiezen voor een schoon milieu. Best. Maar besef wel, dat degene, die hiervoor kiest zonder enig kompromis, ook kiest voor een toestand, waarin bijna geheel Nederland werkeloos zal worden - met mogelijke uitzondering van de gastarbeiders, omdat die niet bang zijn een smerig karweitje op te knappen. En vraag u dan ook even af, wie er in een dergelijk geval voor zal kunnen zorgen, dat werkelozen nog een aanvaardbaar inkomen hebben.

Ook in dit geval geldt, dat men zich goed moet realiseren, wat men in feite aan het doen is. Bezie leuzen op hun betekenis en konsekwenties.

Wanneer men zegt, dat atoomkracht overbodig is, heeft men volgens mij wel gelijk. Er zijn andere mogelijkheden, zoals het verminderen van het electrisch energiegebruik en het gebruiken van andere krachtbronnen. Dit zou het voordeel hebben, dat er meer werkgelegenheid komt voor mensen per nog geleverd megawatt. Dit geldt niet alleen voor werk, dat door mensen gedaan moet worden in bepaalde gevallen, maar geldt eveneens voor het ontstaan van werkgelegenheid bij toeleveringsbedrijven e.d.; daartegenover staat, dat men weer meer door eigen kracht zal moeten volbrengen en minder apparaten kan gebruiken om zich moeiten te sparen.

Elke keuze is mogelijk, zolang zij verantwoord is. Je kunt, zoals sommigen doen, kiezen voor een kostenvrij openbaar vervoer. Indien men stelt, dat een ieder het recht heeft zich naar keuze te verplaatsen, moet men dit ook voor een ieder mogelijk maken, niet waar? Maar dat betekent dan wel, dat het vervoer voor elk afzonderlijk zonder kosten kan plaats vinden, omdat een ieder, ook zij, die zich niet wensen te verplaatsen, voor het bestaande vervoersapparaat zullen moeten betalen en dit ten volle.

Altijd weer moet je de konsekwenties van een keuze overwegen en mag je niet alleen op uiterlijkheden afgaan. Dit geldt ook voor vragen als: kan ik dit geloof nog verder aanvaarden of niet?

Wanneer je een bepaalde reeks leerstelligheden niet meer kunt aanvaarden, behoort je in een geloof, dat daarop berust, inderdaad niet meer thuis. Maar wat is voor u de konsekwentie van een uittreden uit een dergelijke gemeenschap? Je kunt nu eenmaal niet alleen bepaalde leerstelligheden verwerpen en daarvoor in de plaats zelf een nieuwe samenhang opbouwen. Er zijn dingen, die je gelooft en niet prijs kunt geven. Dit is van invloed op alles, wat je verder kunt zijn en doen.

Als voorbeeld kan Carter gelden, een man, die vele dingen wil veranderen. Maar kan hij dit ook? Kan hij b.v. de buitenlandse belangen van grote firma's buiten beschouwing laten in zijn politiek t.a.v. z. Amerika en z. Afrika? Hij wil dit wel, maar kan dit zeker niet.

Dit betekent weer, dat degene, die kiest op grond van hetgeen de man zegt, een fout maakt. Zeker. Hij kiest voor meer vrijheid en meer rechtvaardigheid. Er zijn wel meer mensen, die dit nastreven. Maar is het te verwezenlijken? Op het ogenblik, dat de man een deel van zijn voornemens in dit opzicht waar maakt, krijgt hij opeens de gehele ambtelijke structuur in Washington en de gehele federale reeks instellingen tegen zich. Om door te zetten, zou hij de structuur van dit alles moeten veranderen. Kan hij dit?

Vergeet niet, dat hij daarmee ook in zal gaan tegen vele gevestigde belangen, waaronder de maffiosi, die zichzelf wel niet meer zo noemen, maar toch een heel grote invloed bezitten in vele gebieden. Volgens mij zal de man niet slagen in zijn voornemens.

Wanneer je een keuze maakt, moet je ook met de mogelijke gevolgen van die keuze, inclusief de mogelijke geschillen, die daardoor kunnen rijzen, rekening houden.

Dit is weer politiek. Maar wanneer het om een godsdienst gaat, zul je vooral rekening moeten houden met de vraag: Wat verlang ik, wat vrees ik diep in mijzelf? En wanneer je nu heel erg bang bent voor de duivel en meent middels de biecht deels van hem af te kunnen komen, blijf dan maar katholiek, ook wanneer je in andere opzichten dit geloof niet geheel aanvaardbaar vindt.

Bij deze keuze is het je eigen angst en je innerlijke diepste geloof, dat doorslaggevend moet zijn. Wanneer je bang bent om alleen te staan, zelfs wanneer dit betekent: alleen staan naast God en je zoekt de zekerheid van een leergezag, houd je dan bij hetgeen je die eenzaamheid doet verliezen en loop niet van de dominee naar de maharisji en omgekeerd, want daar word je niets beter van en je raakt wel steeds meer in de war.

Indien het gaat om een geloof, dan moet je eerst je eigen wezen en weg bepalen. Dan moet je eerst nagaan, in hoeverre je bereid bent alleen te staan, oog in oog met de hoogste macht die je erkent.

Vaak hoor je mensen zeggen: wanneer je iemand kiest, moet je stemmen op iemand, die het beter weet dan jij. Vreemd. Meent men werkelijk, dat zover het samenleving en uw familieomstandigheden betreft, de heer van Agt beter is geïnformeerd dan u zelve en beter weet, wat gedaan moet worden? Denkt u eerlijk, dat de heer Wiegel: uw sociale verlangens en noodzaken beter kent dan uzelf in eigen omgeving dit doet? Meent u werkelijk, dat uw behoeven, uw eigen inkomen op een bepaalde wijze uit te geven beter kan worden beseft door de heer den Uyl dan door uzelf? Meent u dat werkelijk? Dan moet u op hen stemmen.

Trouwens: de namen zeggen wel iets. Volgens mij is het, wanneer de heer van Agt wint, voor de peilers van eerlijke democratie alle negen. Wint den Uyl, dan zit u dadelijk in de pereboom bij gebrek aan beter. Wint Wiegel, dan kunt u zwemmen of verdrinken. Maar dat is mijn visie.

Denk nu niet, dat ik kritiek wil oefenen op deze personen als mens. Elk van hen kun je gedenken met de forumrede uit Julius Ceasar: voorwaar, hij is een achtenswaardig man.

Wanneer je kiezen moet, dien je overigens te kiezen uit jezelf. Niet proberen te kiezen, wat anderen zouden moeten doen, maar in de eerste plaats nagaan, wat je zelf nodig hebt en wat je zelf kunt en wilt doen.

Het is dwaas, wanneer je je eigen maaltijd kiest op grond van hetgeen een ander lekker vindt. Wanneer je uit ervaring weet, dat iets je niet smaakt, moet je het niet nog eens nemen, alleen omdat een ander je vertelt, dat het toch heus zo lekker is. Kies iets, wat je lust, of probeer desnoods iets, wat je nog niet kent.

Wie in deze dagen goedluistert, zal echter tot de konklusie komen, dat men je steeds weer aanbeveelt, of zelfs probeert te bevelen iets te kiezen, wat een ander goed of lekker vindt. Bisschop Simonis zegt Het moderamen heeft besloten ... Monseigneur Zwartkruis stelt Ik kan doorgaan. Iedereen schijnt buitengewoon goed te weten, wat u lust en wat u zult moeten eten, geestelijk, politiek, economisch enz.

Weet u dit dan zelf niet? Soms krijg ik de indruk, dat de leiders van deze wereld veel overeenkomst vertonen met een goedwillende, die een mens met kritische suikerziekte slagroom voeren " omdat het zo goed en lekker is".

Iets dergelijks kan fataal worden, ook al bedoelt men het ook nog zo goed. Daarom herhaal ik: kiezen kun je alleen op basis van jezelf, niet uit egoïstische overwegingen, maar op basis van hetgeen u juist acht.

Daarom ook lijkt mij 't dwingen van de mensen vaak in strijd met alle ethiek en alle gezond verstand. Indien u bereid bent 1% of desnoods 10% van uw bruto inkomen af te staan, om de mensen in arme landen te helpen, kunt u natuurlijk voor iemand kiezen, die dit wettelijk verplicht wil stellen. Maar zelfs dan moet u zich wel realiseren, dat u anderen daardoor dwingt, tegen hun zin in bij te dragen aan zo iets.

Sommige mensen maken zich erg kwaad over bepaalde zaken. Zo maken veel mensen zich, naar ik vernam, in deze dagen erg kwaad over een politieke beweging, die tegen kleurlingen in uw land is. De leider heeft een veelbetekenende naam..... Wat immers is een glimmer in het veen? Dat is een dwaallicht.

De man stelt in ieder geval, dat er in uw land te veel gastarbeiders zijn en te veel surinamers. Je kunt natuurlijk in dit geval spreken over discriminatie en zeggen, dat dit niet mag. Toch zal iemand, die even rekent en beziet, hoe de bevolkingsdichtheid in uw land is en b.v. in Suriname en dan berekent, wat men - met minder kosten - desnoods in eigen land van de gastarbeiders voor dezen zou kunnen doen, zodat dezen in eigen omgeving en bij eigen gezin kunnen blijven, dan vraag ik mij af, of die man nu werkelijk in alle opzichten ongelijk heeft.

Wanneer u gaat kiezen, zult u ook dergelijke punten moeten overwegen en u daarbij niet moeten storen aan het feit, dat de man volgens velen een fascist is. Trouwens, er zijn heel wat mensen, die zich kommunisten noemen en ook in wezen fascistisch optreden.

De vraag is niet alleen, hoe de man bepaalde zaken stelt, de vraag zou ook moeten luiden: in hoeverre is, hetgeen deze

man zegt, redelijk?

Om die redelijk te benaderen dient u het volgende na te gaan: Meent u werkelijk, dat hetgeen nu door gastarbeiders in uw land gedaan wordt, door nederlanders gedaan worden, wanneer deze mensen er niet meer zouden zijn? Iets, waarachter ik, en met mij velen naar ik meen, een groot vraagteken zullen zetten.

In de tweede plaats dien je je af te vragen, wat er in uw land zou veranderen, wanneer de surinamers weg zouden gaan en wat dit, volgens uw gevoelens, voor hen zou betekenen. Het antwoord is duidelijk: u hebt nu eenmaal verplichtingen tegenover deze mensen erkend. Wanneer u hen geeft, wat u hen als recht hebt toegekend en wegzendt, zullen zij alles, wat zij nu in uw land uitgeven, uit gaan geven in Suriname. Zij worden daarvan volgens mij minder, u wordt er echter niet werkelijk beter van. Volgens mij dan.

Deze man heeft volgens mij dus ongelijk, maar niet op grond van zijn eigen argumenten, maar op grond van de mentaliteit van de hedendaagse nederlander plus de kosten, nodig om de nu bestaande toestanden te veranderen, zonder een grof onrecht tegenover de betrokkenen te plegen.

Nogmaals: ik heb niets tegen welke politicus dan ook in persoonlijke zin. Ik hoorde overigens, dat men de heer van Agt maandverband naar het hoofd heeft gegooid. En u kunt mij geloven of niet, ik wist niet eens, dat de man het gebruikte.

Alleen vraag ik mij af, of een dergelijke wijze van optreden in feite niet fascistisch is. Degenen, die dit deden, mogen er voor mij van overtuigd zijn, dat zij gelijk hadden. Maar de wijze, waarop men een ander het onmogelijk maakte om duidelijk te maken, waarom hij meent, dat hij gelijk heeft, is zeker niet bepaald democratisch. Het geeft bovendien volgens mij niet bepaald blijk van een sociale gezindheid. Ik zou dit willen omschrijven als a-sociaal gedrag, tot uiting gekomen op een politieke bijeenkomst.

U kunt, vanuit uw standpunt, een dergelijke handelwijze goed- of afkeuren. Dat is uw zaak. Maar dan moet u wel proberen duidelijk te beseffen, wat u in feite goed of afkeurt. Ik keur 't gedrag van een dergelijke pressiegroep af op de gronden, die ik omschreef. Dit betekent niet, dat ik de mening van de heer van Agt deel, wanneer het gaat om andere samenlevingsvormen dan het erkende gezin enz. Zo min als ik meen, dat je het recht hebt de mensen, die dit willen, zonder meer te verbieden een pornofilm te gaan zien, of een sexclub te bezoeken.

Indien u meent, dat het uw recht en plicht is anderen het recht tot zelf denken en leven te nemen en voor hen te bepalen, wat zij moeten doen en denken, dan weet u, waar u terecht kunt.

En indien u er van overtuigd bent, dat elke mens het recht moet hebben zijn eigen leven te bepalen, zolang hij daardoor de gemeenschap niet direct schaadt, dan moet u een groep kiezen, die die kant uitgaat.

Maar ja, ik geef toe, dat het vaak erg moeilijk is om te kiezen. En niet alleen op dit terrein, ofschoon ik mijn voorbeelden uit de politiek nam, omdat kiezen in deze dagen door de meeste mensen in de eerste plaats met politiek wordt geassocieerd.

Maar beseft één ding: in uw leven kiest u voortdurend en het is beter elke keuze zo bewust mogelijk te doen. Drinkt u b.v. nog koffie, ook al is zij nu veel te duur? Klaag dan niet: U kunt thee drinken, vruchtensap, of, het is bijna net zo duur maar minstens zo lekker en gezond: wijn. Er zijn redelijk goede soorten landwijn, die per glas niet veel duurder komen dan nu uw kopje koffie.

U kiest dus voor koffie. Moogt u dan ook zeggen, dat anderen het recht niet hebben daarvan te profiteren en de zaak wat duurder te maken dan noodzakelijk? Volgens mij is zo iets onzinnig, zolang u de prijs er voor wilt blijven betalen. Want handel betekent immers: zo goedkoop mogelijk inkopen en verkopen, voor hetgeen een gek er voor geven wil?

U bent in dit geval de gek en protesteert. Maar is dit terecht? Alleen wanneer u denkt vanuit een sociaal geheel, waarin een ieder het recht en de plicht heeft alles zo goed en goedkoop mogelijk te verschaffen, alle inkomens gelijkgeschakeld zijn enz. Maar dan moet u tegen de maatschappij, zoals zij nu is, ingaan en protesteren en het belemmeren van de vrijheid van anderen op de koop toenemen, vindt u ook niet?

Maar over dergelijke samenhangen denken de mensen niet na wanneer zij protesteren. - Wat meer is: zij denken ook niet na over hun eigen handelingen en daden. Hoe vaak laat u iets na, alleen omdat het u beter uitkomt iets anders te doen? U beseft wel, dat het andere beter zou zijn, maar redeneert dan, dat u toch het recht hebt enige rekening te houden met uzelf en uw eigen gemak ook.

Voor mij mag dit. Maar dan hebt u een keuze gedaan. U moet niet denken, dat u dat andere dan later nog wel in zult kunnen halen, want daarvan komt maar zelden iets terecht. En wanneer wij met het kiezen nu bezig zijn, zo zou ik u bepaalde punten ter overweging willen geven. Met uw toestemming zal ik die nu even opsommen.

Elke keuze betekent: mijzelf binden. Ik kan mijzelf nooit loszeggen van de gevolgen van een door mij gedane keuze.

Een keuze moet ik altijd doen op grond van mijn eigen bewustzijn, mijn eigen omstandigheden en mijn eigen gevoelens. Niemand anders kan voor mij juist kiezen. Dit kan ik alleen op verantwoorde wijze zelf doen.

Ik kan nooit kiezen voor personen, wanneer het gaat om zaken. Ik kies in feite voor een toestand, Dit geldt zelfs bij het huwelijk. Dies moet ik mij niet op personen doodstaren, maar mij afvragen, welke toestand ik begeer en wat zij mij aan offers en beperkingen waard is. Daarnaast dien ik mij nog af te vragen, welke middelen voor mij de meest juiste zijn om de verlangde toestand te benaderen.

Een keuze, die gedaan is, kan niet worden teruggenomen, ook al schijnt deze stelling soms onjuist te zijn. Elke keuze betekent het tot standbrengen van een verandering in jezelf en in je relatie met de wereld. Elke volgende keuze zal mede op basis van deze veranderingen plaats moeten vinden en kan nooit terecht worden gebaseerd op iets, wat eens was.

Indien u rekening houdt met deze punten, dan zult u, ook in uw persoonlijk leven, juister gaan reageren. Het is zo gemakkelijk om, wanneer je een slechte bui hebt, anderen de schuld te geven en te stellen, dat zij niet deugen of zo.

Een dergelijke uitspraak kan echter als een keuze beschouwd worden, want u had ook uzelf kunnen beheersen. Indien hierdoor uw relatie met anderen dus zou veranderen, moogt u daar niet boos over zijn. Want u hebt dit uiteindelijk toch zelf veroorzaakt?

Leven is in feite: voortdurend kiezen en de consequenties van alle keuzen ondergaan. Hij die erkent, dat zijn eigen situatie mede het gevolg is van eigen voorgaande daden - keuzen dus - zal ook beseffen, hoe hij juist van uit zichzelf moet leren kiezen tussen bestaande mogelijkheden om een toestand van grotere harmonie te bereiken.

Dit is geen grap. Dit heeft ook niets te maken met politiek, maar alleen met het leven. De vraag is steeds weer, wat u werkelijk wilt. Maak een keuze uit de bestaande mogelijkheden en beklaag u niet, wanneer het niet altijd zo gemakkelijk gaat, maar aanvaard de gevolgen van elke keuzen en probeer op grond daarvan steeds juist te kiezen, uit hetgeen voor u mogelijk is.

Kortom: je kunt niet voor de hel kiezen en dan de hemel verdienen of omgekeerd. Je kunt nooit ongedaan maken, wat was. Je kunt alleen op grond van alles, wat daardoor ontstaat, je opnieuw oriënteren, desnoods een nieuwe richting inslaan en jezelf nieuwe beperkingen opleggen, of nieuwe vrijheden opeisen. Dat moet je zelf weten. Maar je kunt nooit ongedaan maken, wat eenmaal gebeurd is.

Wie zich dit realiseert, zal niet alleen maar eens in de zoveel jaren zich druk maken over het kiezen. Hij zal elke keer weer, wanneer hij met een beslissing geconfronteerd wordt, zich voor ogen houden: wanneer ik kies, aanvaard ik daarmee alle gevolgen van mijn keuze, ook die gevolgen, die ik niet kon overzien.

Daarom zal ik bereid zijn bij elke bewuste keuze ook alle gevolgen daarvan te aanvaarden en, waar ik dezen niet juist acht, uit de voorhanden mogelijkheden opnieuw kiezen voor een wijze van handelen en denken, die volgens mij juist is.

Een mens dient te weten, wat hij of zij werkelijk wil om een verantwoorde keuze te kunnen doen en dient daarom zichzelf ook zo goed mogelijk te kennen.

Kommentaar?

x Geldt dit niet voor Carter?

- Voor hem geldt: hij mag zelf doen en laten, wat hij wil. Maar kiezende uit politieke overwegingen - om dus aan macht en populariteit te komen - mag hij niet blind zijn voor de gevolgen, die zijn uitspraken en keuzen zullen hebben. Ik vrees, dat dit bij hem niet altijd het geval is.

Veel van hetgeen hij doet, is niet gebaseerd op een voldoende overzicht van mogelijkheden en de eventuele gevolgen van een keuze. Hij aanvaardt in vele gevallen de gevolgen niet, die een bepaalde uitspraak met zich brengt, doch baseert zich eerder op het standpunt: ik doe nu, wat ik passend en juist vind, maar aanvaard geen gevolgen daarvan. Komen er toch moeilijkheden, dan zorg ik er wel voor, dat dit op de een of andere wijze uit de weg worden geruimd door anderen. Hetgeen politiek mogelijk nog juist kan heten, maar menselijk bezien zeker niet juist is en, gezien de totale ontwikkeling op aarde in deze tijd, trouwens niet waar gemaakt kan worden.

Want altijd weer blijkt, dat je de klok niet terug kunt draaien.
x Komt dit niet uit zijn karakter voort, maar alleen uit zijn politiek inzicht?

- De wijze waarop zal ongetwijfeld met zijn aard, zijn ervaringen voorheen en zijn belevenissen in vroegere kontakten met de politiek te maken hebben. Dit is juist.

Maar dit neemt niet weg, dat elke keuze, die hij op grond van dit alles plus politiek wil doet, gevolgen hebben. Hij onderkent overigens een aantal van deze gevolgen als mogelijkheden, maar gaat, mede door zijn aard, uit van het standpunt, dat hij in staat zal zijn dezen zonder meer te overwinnen. Dit, zonder dat hij hiervoor enige redelijk argument kan aan voeren, alleen op gevoelens afgaande.

Met dit punt dien je rekening te houden. Zoals reeds gezegd: U kunt stemmen op Joop, Dries, of Hans. Maar je kunt in politieke zin nooit kiezen voor een mens. Doe je dit toch, dan zal de irrationaliteit van het menselijke gedrag bij alle verdere mogelijkheden een te grote rol gaan spelen, zeker daar, waar een persoon hierdoor een feitelijke macht verwerft. In de Usa is dit het geval geweest.

Nogmaals: wanneer het om kiezen gaat, dien je te kiezen voor een door meerderen aanvaardde richting, die volgens u de juiste is, ook wanneer niet alles, wat door de anderen nastrevenswaard wordt geacht, geheel strookt met hetgeen u wilt. U moet niet kiezen voor de meest sympathieke of betrouwbare persoon, maar voor de richting, die bij u het beste past.

De Amerikanen hebben dus een fout gemaakt, wanneer zij Carter kozen en in feite niet een bepaalde bestreving, daar zij niet konden nagaan, wat het karakter van deze Carter was en zo niet konden overzien, wat zijn optreden voor velen van hen mogelijk zou gaan betekenen.

x In uw land moet je voor een bepaalde persoon kiezen, of je wilt of niet. De rest moet je dan maar op de koop toe nemen.

Want je vult een hokje voor een naam in....

- Wanneer u een Mercedes Benz koopt, verwacht u geen jonge dame, ook al is er werkelijk een Ursula Benz, maar een auto. Kiest u een Joop, dan verwacht u in feite een vorm van toenemende staatsbemoeienis. Wanneer U Dries kiest, dan verwacht u geen dolle dries, maar een toenemende bemoeienis met uw zedelijk gedrag. Kiest u een Hans, dan kiest u voor iemand, die uw wensen niet zoveel kunnen schelen als het zo goed mogelijk operabel maken van het bestaande.

Wat de VVD is? Een partij, die op grond van persoonlijke vrijheid er voor stemt ingrepen op wordend leven toe te staan, maar gelijktijdig haar leden in de eerste kamer toestaat daartegen neen te zeggen op grond van een persoonlijke vrijheid om toch anderen te betuttelen, waar men wil. Waardoor zij volgens mij demonstreerde, dat ook in deze groep de betuttelaar het grootste recht heeft. Iets, wat men wel eens vergeet. Kiest u een Hans, dan kiest u waarschijnlijk meteen voor een vereniging van libertijnse betuttelaars. Dus niet alleen voor die Hans. Dit in tegenstelling met de keuze voor een president in de Usa, daar deze wel een zeer grote macht bezit en niet van zijn fractie afhankelijk is.

x Maar toch wel de partij, die de meeste vrijheid voorstaat. Want die schrijft zij groot in haar vaandel.

- In mijn tijd kende ik een muziekvereniging, waarin voortdurend ruzie was. Het aantal keren, dat er butsen in tuba's voortkwamen uit een verschil van mening tussen een musicus en een voorzitter, of dirigent was niet te tellen. In haar vaandel had zijn staat: Ons genoeg.

In vaandels kun je alles schrijven. Maar wat is de praktijk? Ik geloof, dat een praktijk in Nederland niet toelaat de vrijheid eerlijk en oprecht in je vaandel te schrijven.

Nederlanders denken, dat zij vrij zijn en tot op zekere hoogte is dit waar, maar gelijktijdig vormen zij het meest betuttelde volk van West Europa. Zij worden zelfs nog meer betutteld dan de Italianen en dat wil heel wat zeggen.

Wanneer de nu bestaande neigingen in de praktijk worden omgezet, is de kans zelfs groot, dat de Nederlanders binnenkort strakker worden geleid dan eens Spanje onder de man, die geen frankering nodig had.

Met dit alles probeer ik u duidelijk te maken, dat vrijheid een zeer vrijblijvende leuze is, zoals democratie een zeer vrijblijvende leuze is. Want dezelfde mensen, die menen, dat democratie noodzakelijk is, zijn van mening, dat zij hun beslissingen zullen moeten kunnen nemen zonder medeweten of inspraak van de bevolking. Zij houden gegevens geheim, zoals op het ogenblik gegevens ten aanzien van de te verwachten economische ontwikkelingen uit eigen belang geheim worden gehouden door partijen, die beweren, toch zeer democratisch te zijn, alleen uit partijbelang.

Zoals ook bepaalde reeds vaststaande beslissingen in het openbaar door bepaalde groepen nog worden ontkend, dit ofschoon alles voor een snelle doorvoering van deze besluiten reeds ambtelijk is voorbereid. Laat ons niet te veel spreken over vrede en vrijheid, wanneer zij toevallig in een vaandel staan. Namen zeggen ook niet veel. Er zijn mensen, die zich de ware socialisten noemen, terwijl zij in feite alleen van mening zijn, dat je kommunistischer moet zijn dan de CPN.

x Maar er is dan toch wel sprake van meer of minder vrijheid?

- U spreekt dan in feite dus over min of meer beperkte onvrijheid. In dit geval wil ik, dat de mate van onvrijheid die door de VVD wordt voorgestaan in bepaalde opzichten altans minder is dan de onvrijheden, die door andere partijen worden voorgestaan. Altans is de onvrijheid in kwestie van een andere geaardheid.

Hierbij teken ik aan, dat de konsekwentie van de in bepaalde opzichten verminderde onvrijheid voor een groot deel van Nederland vergaande economische konsekwenties zal hebben. Zoals het kiezen voor de betutteling van het CDA betekent, dat er in bepaalde opzichten en voor bepaalde mensen zeer goed gezorgd zal worden, zoals b.v. voor grote gezinnen.

Het betekent, dat anderen, zoals alleenstaanden, meer betutteld worden en gelijktijdig minder mogelijkheden zullen krijgen. Wat het PvdA betreft: hun planning beziende streeft zij er naar, dat u economisch gezien allen een betere kans krijgt redelijk te leven, maar gelijktijdig in steeds mindere mate over uw eigen inkomen zult mogen beschikken, daar steeds meer daarvan voor u door anderen zal worden vastgelegd en besteed.

Deze konsekwenties overziende moet worden opgemerkt, dat geen van de voor mij rechtvaardigheidshalve alle genoemde grote partijen werkelijk democratisch is, dat geen van hen in

feite een grote vrijheid en medezeggingschap van de burger voorstaat. Integendeel, elk van deze groepen staat, zoals de meeste anderen, een bepaalde vorm van onvrijheid voor.

x Een partij is een verzameling van mensen. Maar indien iedereen in Nederland nu eens op den Uyl zou stemmen, worden diens daden toch wel erg belangrijk in het kader van de PvdA. Dit geldt ook voor andere lijsttrekkers.

- Ongetwijfeld waar. Wat duidelijk maakt, hoe gevaarlijk sommige z.g. democratische procedures soms kunnen worden. Bij een dergelijke onwaarschijnlijke keuze zou het wel zeker zijn, dat anderen later niet meer aan bod komen.

Overigens kan ik u wel zeggen, dat een werkelijk door het gehele land stemmen op Joop voor vele echte socialisten of degenen, die zich als zodanig beschouwen, een grote teleurstelling betekent. Want Joop is in feite een figuur van het midden.

Maar u zoudt er veel aan kunnen doen, wanneer u, en met u ook anderen, niet het eerste, maar een van de volgende hokjes van de door hen gekozen partij rood zouden maken.

x Maar het land is anders onregeerbaar

- De regeerbaarheid van uw land is te danken aan ambtelijke instanties met hun vaste lijn, die zich zovaak weten door te zetten, zelfs tegen alle verzet van de burgers in, dat hierdoor een continuïteit ontstaat, die door een direct gekozen gouvernement enigszins, maar nooit geheel beïnvloed kan worden.

In vele gevallen zal het gekozen gouvernement genoeg moeten nemen met besluiten, die door het ambtelijk apparaat zijn voorbereid, ook wanneer men mogelijk in de bewoordingen van dergelijke besluiten wel enige modificaties pleegt aan te brengen.

Iets, wat overigens in alle andere landen evenzeer van kracht is. In Frankrijk b.v. zijn de ambtelijke instellingen bijna katholiek in de wijze, waarop zij zichzelf onfeilbaar achten. Daar is het nog erger dan in uw land, waar deze invloed van het ambtelijke apparaat wel groot is, maar gezien de reformatische inslag van het volk eerder aan de letter van de wet gehouden zal worden.

Toch ging het er mij niet om u duidelijk te maken, dat vrijheid en democratie niet wezenlijk kunnen bestaan. Het ging mij er eerder om u duidelijk te maken, wat kiezen betekent. Het betekent de noodzaak inzicht te krijgen in datgene, waar tussen de keuze ligt. Zoals het noodzakelijk is te beseffen, dat een eenmaal gedane keuze niet meer terug te draaien is.

x Dat begrijp ik niet....

- Neem het voorbeeld, waarover wij sprake, dat den Uyl het helemaal maakt. Verder veronderstellen wij, dat na 4 jaar toch voor u weer een redelijk vrije mogelijkheid tot kiezen zal bestaan.

U kunt dan b.v. Hans kiezen in de plaats van Joop. U meent misschien, dat u daarmee op uw eerste keuze terug komt. Maar alles, wat Joop in die 4 jaren heeft gedaan, kan zoveel omvatten, dat geen enkele Hans het ongedaan kan maken en zelfs een Dries er verlegen onder zou worden.

Elke keuze heeft gevolgen, die werken, ook wanneer u op uw eerste keuze meent terug te komen. Daarom ging het mij. Die gevolgen zijn nooit geheel te overzien. Vandaar mijn nadruk op een bewuste keuze, waarbij men niet op leuzen wenst

in te gaan, maar zichzelf probeert te kennen en zo de voor eigen besef meest wenselijke keuze steeds weer weet te doen.

Vraag u af, wat u werkelijk het belangrijkste en meer juiste doel acht. Wilt u sociale zekerheid, dan zult u voor anderen moeten kiezen, dan wanneer u vooral meer vrijheid belangrijk vindt. En zo voorts.

Wie meer aan de arme landen wil gaan geven, kiest anders dan degene, die vindt, dat dat wel wat minder kan. Maar indien de andere voorwaarden u wel bevallen in dit laatste geval, moet u maar denken: Wanneer u wilt geven, dan kunt u aan die arme landen heus wel wat extra geven, zonder daartoe verplicht te zijn en anderen kunnen u daarin volgen.

Kortom, keuze maken betekent, dat je een bepaalde richting kiest, maar dan niet alleen op grond van leuzen en niet zonder te beseffen, wat daaraan verder voor jou vastzit.

Ik kan mij voorstellen, dat u nu geneigd bent om te zeggen, dat u nu geheel niet meer durft kiezen. Mijn antwoord is: u zult morgen toch weer moeten kiezen. Wat zult u eten voor ontbijt? Wat voor het avondeten? Zult u het eerste of het tweede net opzetten? U kiest voortdurend. In dergelijke kleine keuzen kunt u de gevolgen wel ongeveer overzien. Bij belangrijker zaken zul je mogelijk wat meer na moeten denken. Maar zelfs niet kiezen is een keuze, want ook dit is een van de wegen, die voor u openstaan. Het is alleen een keuze, waarbij u elke mogelijkheid, op het verdere zelf enige invloed uit te oefenen, afwijst.

Trouwens, elke mogelijkheid, die u nu hebt, is mede het gevolg van keuzen, die u vroeger gemaakt hebt. Alles, wat u op uw weg ontmoet, zal mede het gevolg zijn van een keuze, die u daarvoor of desnoods ver in het verleden gemaakt hebt. Dit beseffende kan ik mij niet voorstellen, dat u bang bent om te kiezen. U heeft immers geen andere mogelijkheid?

Ik kan mij overigens best voorstellen, dat u niet goed weet, op welke politieke partij u zult gaan stemmen. Want die zeggen in feite in wat andere termen ongeveer hetzelfde, met uitzondering van een enkel punt.

Maar zelfs in dit geval zou ik zeggen: kies dan voor de groep, waarvan u meent, dat de bijkomstigheden voor uw denken en gevoel de beste zijn. Dan hebt u in ieder geval zelf nog iets gedaan en niet alles aan het noodlot overgelaten.

x Een ieder zal welde keuze maken, waar hij aan toe is.

- Ik wilde, dat dit waar was. Dan zou er nu b.v. niet zoveel over Dries gesproken worden. Hij heeft immers meerdere malen voor een keuze gestaan en m.i. zeer inkonsekvent gekozen voor macht en positie en niet voor de idealen, die hij beweerde bovenal te willen bevorderen.

Wat volgens mij betekent dat de man ondanks zijn rechtlijnigheid en wijze van juridisch redeneren, toch wel zeer verkleefd is aan die macht.

Ongetwijfeld is hier sprake van een gekonditioneerd keuzepatroon. Maar binnen dit patroon heb je toch altijd nog keuzemogelijkheden en het lijkt mij dwaas te zeggen: persoonlijk acht ik dit het enig juiste, maar ik zal het toch maar niet doen.

x Maar er zijn gevallen, waarin de rechtlijnige keuze onaanvaardbare konsekwenties zou hebben. Dan kun je altijd nog proberen om op een andere wijze je doel te bereiken.

- De man heeft dit inderdaad ook zelf gezegd, maar zeer konsekwent was hij ook daarbij niet. Ik wil hier even opmerken, dat ik de heer van Agt als een zeer respectabel man zie en zou wensen, dat meer mensen in de politiek innerlijk zo oprecht waren, als hij is. Maar daarover spreken wij niet.

Het schijnt, dat hij een keuze heeft teruggedraaid. Maar hij heeft zich in feit niet neer willen leggen bij de konsekwentie van zijn keuze. Hij heeft geprobeerd langs andere, niet bepaald eerlijke of democratische wegen, zijn wil toch door te zetten en daarmee alleen de verwarring vergroot.

Hij heeft, op een bijna slinkse juridische wijze middels allerhande trucjes, geprobeerd zijn wil door te zetten tegen een ieder en alles en wel tenminste 7 malen in de laatste 4 jaren. Waaruit blijkt, dat deze man het doorzetten van zijn denkbeelden belangrijker acht dan de wil van een volk, door het volgen van een democratische procedure, ook al is hij daardoor tot zijn plaats en macht gekomen. In feite heeft hij dus aangetoond, dat hij, ook al verandert hij uiterlijk zijn keuze - wat een verandering van benadering en niet van werkelijke keuze blijkt te zijn - onder valse vlag vaart en zo niet aanvaardbaar kan zijn voor een mens, die sommige van zijn plannen onaanvaardbaar acht. Wanneer deze man plannen heeft en volgens de democratische procedure zou hij zijn plan moeten opgeven bij een groot aantal neenstemmers, dan zal hij niet democratisch genoeg zijn om zich daarbij neer te leggen. De man heeft kennelijk dictatoriale neigingen, ook al moeten wij zijn goede bedoelingen daarbij erkennen. Volgens mij betekent dit, dat de man hierdoor niet geschikt is om te fungeren als bewindsman in een democratisch geheel. Hij is alleen aanvaardbaar, wanneer je uitgaat van een dictatuur, waarbij de norm van een bepaalde minderheid van een volk tot levensnorm wordt gemaakt middels dwang voor allen.

Wie dit wil, mag hem voor mij rustig kiezen. Alleen: voor u die keuze maakt, moet u zich de mogelijke konsekwenties daarvan goed realiseren. Dat is alles, wat ik u steeds weer voorhoud.

Kiest u voor het programma van zijn partij, dan lijkt het mij verstandig, het hokje voor de naam van deze man leeg te laten. Maar ik ga afsluiten. Ik heb dit voor politiek gezegd, maar het geldt in alle opzichten en overal. Wanneer u kiest voor meer en betere wegen, zo kiest u gelijktijdig voor minder natuur. Kiest u voor meer industrie, dan kiest u ook voor meer luchtverontreiniging. zelfs wanneer u meent strikte normen aan te kunnen leggen. Want u kunt uit ervaring weten, dat men zich daaraan toch niet strikt zal willen houden.

Kiest u voor God, dan kunt u niet daarnaast oneerlijk geld gaan verdienen onder het motto: God zal dit van mij wel door de vingers zien.

Je kunt niet God dienen op zondag en mammon op maandag. Doe je dit wel. dan is de konsekwentie een strijdigheid in jezelf: Ofwel je vormt je een God, die op zondag wel wordt gediend, maar in feite alleen een verkledde mammon is, danwel je zondigt de gehele week tegen je God en word je steeds meer bewust van je onwaardigheid tegenover die God, waardoor je als vanzelf in een duister terug valt, daar je toch poogt te ontkennen, wat je in feite bent.

Kiezen betekent, of u dit nu aanvaardbaar acht of niet,

dat u niet alleen maar 'n keuze doet, maar ook gevolgen veroorzaakt, die u voor uzelf zult moeten aanvaarden. U kunt deze gevolgen nooit geheel terug draaien. U kunt, wat ontstaan is, nooit geheel veranderen. U kunt ten hoogste door een volgende keuze de verdere ontwikkelingen afbuigen, maar de gevolgen van uw eerste keuze kunt u nooit geheel ongedaan maken.

Dit geldt politiek, economisch, menselijk en esoterisch. Daarom is het zo belangrijk, dat een mens tracht zichzelf zo goed mogelijk te kennen. Alleen reeds om te weten, wat je eigenlijk werkelijk verlangt, wilt, belangrijk acht.

Want de mens, die zichzelf kent, kiest juister en door zijn juistere keuze zal hij beter in staat zijn de gevolgen van elke keuze beter te verwerken en daaruit, zelfs wanneer hij beseft fouten gemaakt te hebben, een juistere volgende keuze te maken.

Dit had ik u bij willen brengen. Dat de vraagstelling voornamelijk met politiek te maken had, is aan uzelf te danken. Ik heb mij door de keuze van voorbeelden niet daarvoor gevrijwaard, zodat het dwaas zou zijn iemand daarvan een verwijt te maken. Ik hoop echter niet, dat u de geestelijke konsekwentie van ons onderwerp daardoor geheel uit het oog zult verliezen. Want wie je nu kiest de volgende week, veel verandert er toch niet.

Maar hetgeen je innerlijk kiest voor bestreving en doel is bepalend voor de rest van je leven en zelfs voor je situatie, wanneer je in onze wereld aankomt. Wie dit beseft, zal hoop ik zich afvragen: Wat ben ik eigenlijk? Wat wil ik eigenlijk?

Daardoor zal elke keuze bewust plaats vinden op grond van al, wat men in zich als juist en harmonisch erkent en wie zijn harmonie zo voortdurend probeert te behouden, te herwinnen en uit te dragen t.a.v. de wereld, waarin hij leeft, zowel als t.a.v. de krachten, waarin hij gelooft, zal op de duur, geloof mij, een licht in zich kennen en een kracht in zich dragen, waardoor op de duur een geheel juist kiezen en een volkomen harmonisch bestaan bereikbaar wordt.

Ik dank u voor uw aandacht. Goeden avond.

-0-0-0-0-0-

Goeden avond, vrienden.

In het eerste gedeelte van de avond hebt u zich ook bezig gehouden met de politiek, ook al was deze niet het werkelijke onderwerp. Maar hoe gaat het? De mens is steeds weer geneigd alles te herleiden tot de punten, die men het meest nabij zijn.

Ik heb daarover in mijn tijd ook wel eens nagedacht. Ik had toen een vriend, die graag hoger op wilde. Hij vroeg mij dan ook: Kan ik geen partij stichten?

Zelf voelde ik daarvoor niet veel, ik heb hem dus stichtelijk bedankt. Hij vroeg mij echter hem enige raad te geven. Hij sprak: wanneer ik nu eens b.v. de partij van de onbenuligen op zou richten? Ik zei, dat dit niet kon. Want die zitten allemaal al bij die andere partijen.

Daarop meende hij: Maar wanneer ik nu eens een protestpartij opricht? Ik zei hem: Wanneer je dat doet, krijg je alleen maar leden, die, zodra je een zetel hebt, tegen jou

gaan protesteren, dus dat wordt dan ook een korte vreugde.

Waarop hij informeerde, wat voor een partij hij dan op zou moeten richten volgens mij. Ik sprak: als je het mij vraagt, is er maar een partij, waaraan Nederland werkelijk behoefte heeft: de partij van de oprechtheid. Maar hij reageerde toen: Zeg, je denkt toch niet, dat ik helemaal krankzinnig ben?

Hetwelk duidelijk maakt, dat oprechtheid iets is, waar menigeeen graag over spreekt, waar menigeeen graag ook eisen over wil stellen, zodra het anderen aangaat, maar waar wij - zodra het onszelf betreft - toch maar huiverig tegenover staan.

Ik kan dit begrijpen. Een oprecht mens staat zo nu en dan voor anderen, zij het figuurlijk of zelfs geestelijk, in zijn blootje. En dat is gezien het nederlandse klimaat geen lolletje.

Aan de andere kant moet je je ook eens afvragen, wat je mee kunt nemen, wanneer je op een gegeven ogenblik de aardse velden voor de z.g. Elyseese moet gaan verwisselen. Op zich heb je het in die velden toch al moeilijk. Hoeveel nederlanders spreken goed grieks, nietwaar? Die staan daar dus toch al direct met hun mond vol tanden.

Maar oprechtheid is iets, wat deel wordt van onze eigen persoonlijkheid. Dat hoop ik tenminste. Zeker is wel, dat de oprechtheid, die je hier op aarde kent, functioneert als een soort schijnwerper, waarmee je je pad in het hiernamaals goed kunt verlichten, om maar niet te zeggen, dat je daardoor zelf bijna een verlichte wordt.

Maar iemand, die onoprecht is, heeft zoveel voor anderen te verbergen, dat hij ook na zijn dood onmiddellijk aan het werk gaat om alles weg te bergen, wat zijnsinziens beter niet door anderen beseft zou worden. En sommigen hebben ook in dit opzicht een grote geestelijke bagage.

Bij enkelen is die zelfs zo groot, dat zij eigenlijk vijf wagens achter de rouwkoets zouden moeten doen volgen alleen om deze bagage te vervoeren.

In ieder geval hou je met al die onoprechtheden zoveel dicht bij je, dat je je voor alles afsluit en geen licht hebt. Je zou mogelijk zelfs dan in staat zijn, ondanks alles, de trap naar de lichte geestelijke werelden te beklimmen. Maar als je alles zo krampachtig weghoudt, kun je niets zien, zodat de kans groot is, dat je je de nek breekt.

Nu is dit na de dood niet meer letaal, maar het betekent toch wel, dat je voorlopig in een zeer modderig klimaat zult gaan vertoeven. Oprechtheid is dus belangrijk.

Aan de andere kant kun je ook wel eens te oprecht zijn. Ik herinner mij, dat ik eens, ik was toen nog een jongentje, een tante zag, die bij ons niet zo vaak in verschijning placht te treden. Ach, God was ook in die dagen wel zeer goed voor ons.

Toen zij mij vroeg: En wat denk jij nu wel van je tante? zei ik, oprecht: Wat bent u lelijk. Hetwelk mijn vader er toe bracht, deze oprechtheid met doorslaande argumenten uit te drijven. Daarna ben ik in het ontwijken van dergelijke strikvragen dan ook zeer handig geworden.

Ik heb ontdekt - en dat schijnt bij veel mensen zo te zijn - dat, indien je een vraag krijgt, die je niet wilt beantwoorden, je eenvoudigweg een andere vraag beantwoordt, maar dan wel zo langdurig, dat de vraagsteller vergeten is, waarover hij het in feite had.

Ik heb daarvoor trouwens altijd hele regimenten van familiale figuren op kunnen laten draven. Maar wanneer u zoekt naar de diepe innerlijke waarden van het bestaan en daarin zelfs geheel oprecht bent, zijn er toch nog soms wel enige moeilijkheden.

Wanneer iemand tegen je zegt "geloof je in God", zo heb je het hart niet in je lijf om neen te zeggen. Behalve natuurlijk wanneer je behoort tot een groep, waarbij je neen pleegt te roepen, ongeacht wat je zelf denkt. Dat is dus mede afhankelijk van de omgeving.

Maar maak nu eens uit, of je diep in jezelf geloof in een God of niet. Wat een moeilijk probleem vormt. Ik heb wel eens gedacht, dat God absoluut onmenselijk moet zijn, omdat Hij zich veel te weinig met alle dingen bemoeit. Indien God menselijk zou zijn, zou Hij immers voortdurend bezig zijn om anderen duidelijk te maken, waar zij stonden? Nu laat hij ze allemaal maar lopen

Maar toch moet er iets zijn. Indien ik, zelfs nu geheel eerlijk probeer te zijn, moet ik zeggen: de ogenblikken, waarop ik werkelijk in God geloofde, waren die ogenblikken, waarin ik bang was, voor hetgeen mij zou geschieden, wanneer er geen God zou zijn.

Ook dit moet je dan maar oprecht toegeven. Er zijn zelfs mensen, die alleen maar geloven in een leven na de dood, omdat zij als de dood zijn, dat dood dood is.

Ik vraag mij echter af, of het wel verstandig is dienaangaande illusies te koesteren, ofschoon je innerlijk weet, dat je geen zekerheid hebt op dit gebied.

Sommige mensen hebben trouwens de neiging te doen, of zij de eeuwige zaligheid reeds in erfacht ontvangen hebben - overigens tegen betaling van inhouding toch wel zeer geringe rechten. Deze mensen doen alsof. Maar indien zij zo zalig zouden zijn, als zij zich uiterlijk schijnen te gevoelen, zouden zij innerlijk en uiterlijk heel wat beter moeten zijn, dan zij zich gemiddeld tonen. En dat doet weer veronderstellen, dat ook deze mensen zich een recht op eeuwige zaligheid aanpraten om hun angst voor eigen onwaardigheid zo te overbluffen.

Oprechtheid lijkt mij het begin van bewustwording. Vandaar, dat ik er zo laat mee begonnen ben. Vandaar ook, dat ik mij afvraag, wat voor mij telt en eens geteld heeft.

Ik moet eerlijk zeggen, dat dit vooral de mensen waren, het gebeuren, alles, wat buiten mij bestond.

Waarom ik daarmee altijd weer zo druk bezig was? Het antwoord is nogal eenvoudig: daardoor behoefde ik immers minder naar mijzelf te kijken.

Nu ik echter langzaam begin in oprechtheid mijn eigen beperkingen en fouten te erkennen, zo blijkt mij, dat de wereld rond mij mij toch meer sympathiek voorkomt dan voorheen. Het is immers zeer strelend te weten, dat je niet de enige dwaas bent?

Zo ben ik in die oprechtheid en in de erkenning van de beperktheid, dwaasheid en onoprechtheid van anderen gekomen op een punt, waarbij ik volledig overtuigd durf te zeggen: Al wat het bestaan rond mij brengt, kan ik aanvaarden, maar zelden begrijpen.

Een uitspraak, die overigens niet van mijzelf is. Ik heb haar overgenomen van een vriend van mij, die toen 3 jaar gehuwd was. Maar ook voor mij geldt dit.

Ik kan niet alles bepalen en begrijpen rond mij, maar ik kan het aanvaarden. En dit lijkt mij toch een tweede punt van groot belang te zijn: je moet aanvaarden, wat en dat je leeft en beleeft.

Er is nog een derde factor, die van belang is bij het streven naar ... laat mij zeggen: het hogere licht. Je moet leren om lief te hebben, ondanks alles.

Je weet niet, wat er buiten je bestaat. En het is heel erg moeilijk te weten, wat de werkelijkheid is van de personen, die rond je zijn.

Nog moeilijker is het uit te maken, wat Onze Lieve Heer voor heeft met de wereld, zeker wanneer je ziet, wat daar gebeurt.

Desondanks is er een kracht, die ik God noem, ook al weet ik niet precies, hoe Hij is. En op de een of andere manier voel ik mij met Hem verbonden.

En ik zie de wereld, waarin ik geleefd heb en heb haar meer lief, dan toen ik haar nog betrad. Ik keek naar alle persoonlijkheden rond mij, ik kijk naar alles, wat er op de wereld is geweest en moet, soms tot mijn verbluffing, constateren: ook dezen heb ik lief. Ook hier voel ik een band, waardoor ik mij niet los kan maken van alles, wat er rond mij is, of is geweest.

Dat zijn dacht ik drie peilers, waarop bewustwording gebouwd kan worden. Oprechtheid, hoe moeilijk die ook valt, erkenning van eigen beperktheid en liefde.

En ook nog ... tja, hoe moet je dat nu noemen? U denkt nu, dat ik dat vergeten heb. Dat niet direct. Trouwens wat dat betreft, ik vergeet eerder mijn zonden dan mijn bestrevingen. Ik gedraag mij, wat dat betreft, eerder als een demissionair persoon uit een politiek getimmerte, die voortdurend naar voren schuift, wat hij gedaan heeft en daarbij maar liever vergeet te vermelden, wat hij verkeerd gedaan heeft.

3Neen. Eerlijk, ik zoek naar een naam voor dit alles te samen. Is het misschien aanvaardend leven? Het is de vreugde van het bestaan, zeker. Maar het is tevens de erkenning van alles in dit bestaan. Het is, kortom, zonder oordeel leven.

Oordelen is altijd moeilijk. Ik heb een rechter gekend, die menig oordeel heeft uitgesproken. Ik vroeg hem dan ook wel eens, meestal onder het genot van een door de natuur verschaft gegist geestrijk vocht: hoe kom je eigenlijk tot die uitspraak? Hoe oordeel je eigenlijk?

En op een keer bekende hij mij: meestal oordeel ik niet. Ik kijk eens naar een persoon en daarop kijk ik, wat hij maximaal kan krijgen, voor hetgeen hij gedaan heeft. Is hij heel aardig, kan krijgt hij 50% rabat. Maar iemand, die mij geheel niet bevalt, geef ik altijd nog 10%. Want als hij kortom heeft gehad, heeft hij niets te klagen.

Dat was dus zijn manier van oordelen. Maar ik ben bang, dat wij het allemaal wel een beetje op die manier plegen te doen. Wij oordelen niet op grond van feiten. Wij oordelen op grond van onze persoonlijke indrukken plus de enkele feiten, die ons toevallig ter ore zijn gekomen.

Maar wanneer wij beseffen, dat wij daardoor zelf bij alles betrokken geraken, zullen wij mogelijk toch iets eerlijker gaan beoordelen, wat wij zien.

Ik geloof, dat het oordeel, dat je spreekt, onvermijdelijk is voor een mens. je kunt als mens niet leven zonder te oordelen. Soms is het een verbogen oordeel, waar je niet voor uit wilt komen, maar een oordeel blijft het.

Neem die vriend van mij, waarover ik u zo even reeds sprak. Zijn vrouw maakte haar kleren deels zelf. Wanneer hij dan thuis kwam, draaide zij voor zijn neus rond en vroeg dan: En wat denk je er van, schat?

Hij zei dan altijd weer: o, wat heb je dat weer mooi gedaan, wat staat het je goed. Want hij dorst niet te zeggen, wat hij werkelijk dacht. Iets, wat meer gehuwden eigen schijnt te zijn.

Bij gelegenheid zijn wij allemaal zo. De oprechtheid, die wij nodig hebben, de liefde, de aanvaarding van alle dingen zou het ons toch mogelijk moeten maken een verschil te maken tussen de ander en onszelf, zonder daarom die ander los te knippen van onszelf.

Je zou dan b.v. kunnen zeggen: Je hebt het weer netjes gemaakt. Persoonlijk vind ik het je niet zo goed staan, maar als je het zelf mooi vindt, hoop ik, dat je het met plezier zult dragen.

Maar ja, dat is mogelijk ook riskant. De vrouw van mijn vriend had van dat haar, dat men beleefdheidshalve kastanje noemt, maar haar temperament hoorde meer bij peenhaar. Zij was niet vluchtig, maar wel zeer opvliegend.

Eigenaardig overigens, dat mensen, die zo opvliegend zijn, vaak zo laag kunnen zinken. Dat is haar eens gebeurd in de Loosdrechtse plassen. Maar de uitingen van haar temperament waren dermate groots, dat wij ons afvroegen, hoe het kwam, dat de wateren niet allang, voor wij haar beet hadden, verdampt waren.

Wat u natuurlijk weinig aangaat. Trouwens, zij is op het ogenblik al grootmoeder geworden, ik ben dood en mijn vriend reist met een 65+ pas voornamelijk, wanneer oma op de kleinkinderen past, zodat ik vermoed, dat hij blij is zo nu en dan nog zelf adem te mogen halen.

Dergelijke mensen zijn niet alles, wat ik geweest had willen zijn. Ik heb dus wel een oordeel, maar ik kan hen in mijn eigen waarde aanvaarden.

Leven in de geest, in de werkelijkheid, berust, geloof ik, op die aanvaarding en dit beleven, dat juist iets verder gaat dan 'n alleen maar zeggen: het is nu eenmaal zo. Het is een aanvaarding, waarbij je, wat je aanvaardt, ook liefhebt, niet omdat je blind bent voor de gebreken, maar omdat je beseft, hoezeer je zelf dergelijke gebreken hebt gehad en daardoor het beeld, dat je van jezelf maakt, ondanks alles in de onvolmaaktheid van al het andere weerspiegeld weet.

Ik zal niet veel langer doorgaan, zeker niet in deze stijl, wat anders moet ik mijn gehele stamboom nog opgaan sommen. Het is wel een heel mooie stamboom, maar wat mij betreft heeft er geen hond interesse voor. Maar goed ook, want anders wordt het een kwestie van pappen en nathouden.

Ik wil proberen om dit betoog, dat ook wat esoterisch moest zijn, op een enigszins juiste manier te beëindigen.

Alles heeft zijn plaats, alles heeft zijn zin en achter alle bedriegelijke uiterlijkheden schuilt toch weer de waarheid.

Wanneer wij proberen waar te zijn, trachten om eerlijk te zijn, komt er een ogenblik, waarop je zegt: hoeveel schoons is er niet in het al verborgen?

Dat is voor mij de beste konklusie, die ik trekken kan. Achter alle uiterlijkheden, achter alle waan, achter alle illusies, zelfs achter alle schijn van daemonie, ligt toch de schoonheid van het zijn verborgen.

Wie het zijn liefheeft, kan niets haten. Hij kan slechts het uiterlijke verwerpen om zo het innerlijk meer lief te hebben.

Dat is mijn konklusie: Alles in het leven, geestelijk of stoffelijk, hangt samen met een geheimzinnige kracht, die ook ik niet kan definieren of omschrijven, maar waarmee ik mij verbonden en één gevoel.

Uit die kracht wil ik in al, wat er is, in al, wat ik ken en zie, geestelijk of stoffelijk, proberen een dankbaar antwoord te geven op de schoonheid, die er in verborgen is.

Of, wanneer u het meer in de termen van uw orde wilt zeggen: God belevende erken ik God zozeer in alle dingen, dat ik soms wel de vorm, de uiting verwerp, maar toch het zijnde mijn liefde niet kan onthouden.

Hetwelk u, na deze ogenblikken van bezinnelijke rust, brengt tot de noodzaak u te laten horen en mij, naar de nog bitterder noodzaak - die ik desondanks tracht lief te hebben - tot de plicht deze bijeenkomst improviserend voor u te besluiten.

Ik heb de wereld lief. Niet slechts de grove stof, maar al wat daarin, nog gebonden, eens oprijst tot een werkelijkheid, waarin het schouwen in de tijd wordt tot besef van eigen leven.

Hoezeer bemin ik al, wat leeft. Hoezeer bemin ik alle krachten, die, komend uit de ene macht, steeds brengen mij een nieuw besef en komt in mij soms toch een klacht, ik zeg haar snel te zwijgen. Ik kijk naar het ongeziene oog van Hem, die Al omvat en weet: tot ik mijn verwerping, mijn voorbehoud vergeet en weer bewust leer leven in de liefde voor al, wat leven kan, leef ik nog niet geheel.

Ik schouw. In het schouwen van de tijd, het zoeken van de eeuwigheden, zie ik altijd weer mij zelf als ik het heden toch betreden en leven in totaliteit, in licht en macht, in kracht en leven.

Zo zeg ik, verstild, mijzelf: heeft dit de Schepper neer geschreven? Wie zal ik zijn dan, sprekende een oordeel, of roepende de banvloek uit? Ik ben. Ik ben een deel van U, o Kracht, waaruit het al is voortgekomen. Ik aanvaard al, wat Gij schept en al zelfs, wat gij ons doet dromen, omdat mijn hart, mijn zijn en ziel, niet zonder U kan leven.

Met zo iets moet je toch uitkijken. Ik ben oprecht geweest en zie: ik sta voor u als een oprechte, maar stamelende idioot, die in zich een grootheid gevoelt, die hij niet uit kan drukken. Daarom nu **snel** geeindigd.

Goeden avond.

d.d. 20 mei 1977

-o-o-o-o-o-

N.B.

Vrijdag 27 mei en tweede Pinksterdag vinden geen bijeenkomsten plaats!!!